

REDACȚIA
Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.
ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 luni 10 .
pe 3 luni 5 .
pe o lună 2 .
N-rii de Duminică pe an
4 coroane.
Pentru România și străinătate pe an 40 franci.
Manuscrisuri nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20
INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b
de fiecare publicațiune
Atât abonamentele, cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitat 502
Scrisori nefrancate nu se primesc

Instalarea dela Oradea.

„Conducerea diecezei (unite de Oradea-Mare) a fost și este până acuma în mâni excelente. sub durata sedisvacanței, în mâinile canonicului August Lauran. Toate sunt în cea mai mare ordine când le iau în primire și îmi îndeplinesc, în adevăr, o datorie de recunoștință, când rog pe domnul canonic Lauran, să-mi fie vicar, respective îl numesc de vicar al meu.”
(Episcopul Radu: Discurs de întinare.)
Fără șgomot, fără sârbări, fără hanchet somptuos — după cum se și cuvenea unui slugitor al Domnului, în post — s'a instalat P. S. Sa noul episcop al Oradei-Marî, Dr. Dimitrie Radu, în scaunul său episcopesc, ca urmaș al modestului și filantropului episcop Mihail Pavel.
Dar atunci, când ascultând cuvântul legii îndepărtat te îți de vremelnicele și ale trecătoarei lumi podoabe și desfătări, alături cu tine chemi, dacă înțeles-ai religioasa iubire, întâi pe fratele tău...
Și capitolul gr.-cat. român din Oradea-Mare pofțit-a la instalarea noului episcop, pe reprezentanții bisericii rom.-cat. maghiare!...
Unde au fost însă frații de-un sânge, de un rit, de cari numai un singur pășitor, de Atanasie episcopul Belgradului — și despărte? Unde a fost biserica gr.-or. română?
Nu are loc biserica ort. română la o atât de momentuoasă serbare a bisericeii unite?
Biserica română gr.-or. n'a fost pofțită la instalarea episcopului Oradei-Marî, Dr. Dimitrie Radu!
Trist auspiciu este acesta, sub care începe păstoria tinerul urmaș al episcopului Pavel; tinerul urmaș, care în aceeași școală a învățat cu Inocențiu Clain!...
Cumpănit ne sângerează inima în fața acestei vedenii, căci îndepărtare

dela unitatea neamului se pornește, se cultivă, în sensul lăpădării de „acatolice”, — principiu cu profusiune profesat de distinsul și de astalată August Lauran.
Tinerul episcop Radu, care ar trebui să tubească pe țeranul român, al cărui fiu este; care a trebuit să învețe în cariera sa strălucită ce este neamul și datorințele unui fiu luminat și sus ajuns al neamului său, se îndepartează în momentele sale de mărire de grosul neamului său, frate își găsește în străin și nu știe de neamul său...
Duhul lui Lauran l'a prins așa de vreme în cătușele sale nefaste...
Altfel l-am crezut, altfel am așteptat să fie episcopul Dr. Dimitrie Radu!
E mai mare depărtarea între român unit și român neunit decât între maghiar romano-catolic și român greco-catolic? E mai mare apropierea între două neamuri deosebite, dar, să zicem, cu o unitate de credințe dogmatice, și între liii aceluiși neam, uniți prin sânge, limbă și ritual bisericesc?
Nu înțelegem logica lui Lauran, aplicată de P. S. Sa episcopul Dr. Dimitrie Radu!
Ort... ca să întrebăm mai departe: Biserica română unită nu este ea pe deplin independentă: de același rang față cu biserica romano-catolică din regal, chiar și în raport cu scaunul papal? Nu stă ea în stat pe același piedestal cu biserica ort. română, cu biserica greco-orientală sârbă, cu biserica romano-catolică, etc.?
Ce este atunci actul de slugărnicie față cu biserica maghiară rom. cat.? căci act de slugărnicie este în această selecțiune făcută cu invitarea acelei biserice la instalare, — pe când alte biserici și în special biserica română gr. or. nu e reprezentată la instalarea în scaunul episcopesc a tinerului episcop Dr. Dimitrie Radu, al cărui vicar este Aug. Lauran!
... Sub astfel de auspicii, cu astfel de sentimente se presintă biserica

unită română în fața luptei „autonomiei catolice”, care și pârğa de independență ce i-a mai rămas, acelei biserice vrea s-o treacă în cazanul catolicismului maghiar!
îndepărtarea de neam și înfrățirea cu străin neamului nostru, săvârșită de capitolul gr. cat. român din Oradea Mare, este un cumpănit și neiertat păcat, săvârșit contra unității și chiar existenței neamului nostru.
Se vor găsi oare amici sinceri și români adevărați, cari să-l lumineze pe episcopul Radu și să-l hotărască să părăsească calea greșită ce a apucat?
De sigur că vicarul său nu va fi dintre aceia.
Un român.
Cehii și pretensiunile naționale maghiare. Lumea politică neprecupată a trecut de la un moment de implinire, dar chiar o simplă pertractare în chestia pretensiunilor naționale ale opoziției maghiare, poate să aibă urmări grave. Condescendența manifestată față de maghiari, i-a îndemnat pe Cehii din Austria să-și formuleze și ei pretensiuni naționale.
Precum scrie „Plzensky Obzor“, Cehii tineri și radicali au convocat în Praga o conferință intimă, în care se vor dezbate pretensiunile militare ale maghiarilor. Organul ceh e informat, că în conferința asta se va aduce o hotărâre simpatcă acestor aspirații; motivarea ar fi, că nici Cehii nu sunt pentru limba germană, ca unica limbă în armată.
Presa maghiară e, firește, încântată de „frățirea” și „Numai bucuria lor să nu fie prea timpurie!”
Colonizarea Ciangăilor.
Cetim în Budapești Hirlap Nr. 227: Ministrul de agricultură Darányi Ignác a înființat colonii în comunele Ludoș și Bogata (Comitatul Turda Arieș) voind a asigura în condițiuni favorabile caminuri pe seama ciangăilor din Bucovina. Din Andrásfalva, Hadikfalva și Istensegits (Bucovina) vte-o 100 de familii ar dori să se rentoarcă în patria noastră,

în cea mai mare parte mici economi, cari în lipsă de lucru sunt peste anul întreg așăși câștiga existență în România. 15 inși dintre coloniștii au fost eri la fața locului și s'au declarat mulțumiți cu condițiunile guvernului. Îți place a-ți privi pe frații ciangăi, cari toți sunt de statură uriașă, plini de sănătate. Cei 15 capi de familie au la olaltă 75 băceți și 20 fiice. Coloniștii probabil încă în toamnă vor lua în posesie nouile lor cămine. Episcopul Majláth încă a arătat deosebită interesare față de dinșii și a promis că pe spesele sale va ridica o biserică pe colonie, ear guvernul le va face școală grătuît.
N'aveim nici un motiv a ne bucura de politica aceasta de colonizare. Constatăm, că guvernul colonisările le face de obicei pe teritorii locuite de români, ca în chipul acesta să promoveze maghiarisarea și slabirea elementului românesc. În Făget încă a plănuît guvernul colonia, dar populația a protestat energic și ministrul de agricultură deocamdată nu colonizează acolo. Ca în Făget așa și în Ludoș alegătorii sunt în majoritate români. În cercul Ludoșului numărul locuitorilor este circa 30,000, din cari 7—8000 sunt maghiari, restul români. Cei 887 alegători ai cercului Ludoș sunt în majoritate absolută români. De prezent contele Bethien Balázs (guvernamental) reprezintă cercul.
Dacă luăm acum în considerare că cea mai mare parte a populației se ocupă cu cultivarea pământului, reprezintă oare interesele cercului domnului conte, când sprijinește politica guvernului, care cu intențiunea de a maghiarisă colonizează acolo ciangăi?
Bietul țeran român plătește dare grea, tângeste și deși ar munci bucuros, n'are pământ — pentru-că guvernul, în condițiuni favorabile voește să asigure caminuri pe seama Ciangăilor. • În Ungaria locuitorii i-au lumea

După douzeci de ani...
— 1900. —
Un nor pe cer ține umbră pădurilor pe pe dealurile ce par a tot se înălța din umeri, când în mers molatec trăsura străbate șoseaua Zarandului. „Pietrele albe”, „Dealul mare”, stau vecinic străje, — pe când Mureșului numai îl pot da solie:
„Du-te dor cu Mureșu,
Nu-mi mai rupe sufletu...”
Dar Mureșul merge departe până — moare... Și remân pustii dorurile mele, fără luman...
Dor de locul nașterii, singur îmi mai rămasesc feclorelme în suflet: dar... mâna vremei... cum nu distinge și iluziile ce ne-am lăsat!...
În deal e biserica din Mesteacăn, unde Horea cu tovarășii săi să evadașă s'au încercat o altă soartă neamului românesc; turnul e mănecat de rugină, ș-a neamului aducere aminte abia mai pomenește de măreția vremilor din vechi.
Pe dealul bisericeii din Tebea, uitat aproape de cei ce l-au... auzit cântând jalnic din fluter, sub o cruce mănecată de neîndurată ploaie, îmbrobodit de spini și mărmură, e mormântul marelui lăncu, adumbrat numai de vecinic vigurosul stejar al lui Horea... în jurul cărui atâta serbătoare și veselie era altă dată!
Jalnică împărechere, te revéd după douzeci de ani!

Baie-de-Criș, cu ochii înlăcramași îți revéd icoana, — în care mă cufund...
În siml teu am visat cu viața; ș-am venit să te revéd acum, să mă pot reînchipui în anii copilăriei de farmec plini!...
Părăiașul șgomotos trece pe sub pozețul de piatră, dar șgomotoasa lui apă nu mai resună a cântec zglobiu de copil reslătat, printre pacinici bolovani; cântecul lui azi e lugubru, șgomotul apei e un plâns de jale... ce-ți pomenește alte vremi, de altă lume, de lumea în care și eu din vise de aur făuriam viitor...
Baie-de-Criș, ești pustie, e pâlită aureola în care te purta închipuirea mea. Iată și casa în care am copilărit! Tot așa e cum am lăsat-o?
Curtea mare și grădinița... e numai bălării... Și fântâna, tot cu roata de acum 20 de ani, — dar plecată, obosită, îmbetrănită, par-că-i vine să cadă... când vede pe neastâmpăratul care o șgâlăia acum 20 de ani... Mai îndrăvenit mi-e „satul” prin călări: dar zidurile sunt reci...
Oamenii vreau, oamenii de altă dată, îmi... Dar...
*
La șgomotul trăsorei în pridvor apare. Este ea, tot ea, tot frumoasă, cu ochii-albaștri, fruntea naltă, pèrul de aur, fața senină, ca fericirea...
E iubita mea de acum 25 de ani...
Și este ea oare fericită azi? când eu cu neîndurat neastâmpăr în suflet cutrier o lume, ca să găsece clipe de măngăere?

Ma dus în grădină, de mână cu „pulcuța” ce-i seamănă, și cu mâna-i delicată m'a rupt dof trandafiri; unu roșu și unu galbin. Unu roșu și unu galbin — și la piept mi i-a întipit.
Unu roșu și unu galbin...
Și este ea oare fericită azi?
Trandafirul roșu îngrabă s'a vestezit... dragostea noastră de mult a murit!...
Trandafirul galbin viu mi-a stat în piept o vreme... gelos voi fi îndelung de fericirea ei o are!...
Și par' căr fi tot cea de acum 20 ani!
*
Iată școala în care am învățat lamele silabisirei: iată și „belferul” meu. E bêtărăn și casa-i e pustie, fără copii...
Par-că revéd timpul de altă-dată, când ne tăvăleam prin curte, copiii de-avalma cu câni, cari veneau și ei cu noi la școală... Agățându-ne de gardul șontorog, nestajnicii rupeam par și ne rupeam hamele în spinii din gard... Prin uluci strigam la stradă ba pe rând ba în cor după un cerșitor:
„Pițoc”,
Sufă în foc;
Focul se stinge,
Pițoc plânge...
— Unde-i Pițoc? întreb.
— A murit săracul!
— De mult a murit?
— Da, de mult!...
S'a dus și el! Nu mai are azi „crețar” și pâne: s'a dus, și cine mai își aduce azi aminte de el?

Deși Pițoc cerșitorul, a fost și el un erou!
Pițoc a fost decorat pentru eroismul seu dovedit în lupta de la Magenta: dar în urmă disprețuind „ale lumii mărie”, — a murit sub garduri...
Dar ce mai găsece din ceea ce caut eu în patria mea după douzeci de ani? Caut să-mi reînprospătez sufletul cu aduceri aminte de câte un colțor, potecuță... de cari se leagă zile dulci din copilăria mea.
Dar totul e schimbat. Totul îmi pare străin... nici cerul azi nu e senin ca altă-dată!
Dar unde o fi „Sofica”?
— Cine e Sofica? mai întâi.
N'o mai țin minte cum era, dar din poveștile și hazurile familiare îmi aduc aminte că pe timpul când „o iubeam”, nu-i puteam zice de cât: „Sofica”.
Intors dela școală, în vremea de atunci, după-ce isprăvisem eu catalogul cănilor din sat și cu descriția lor și caracterului lor individual, etc., ședeam pe tabureți, în fața Bunicii, care împliea la etern neisprăvitul ciorap; — și după câte-va clipe de meditație deschid vorba:
— Bunică eu când m'oi țasura, am să iau de nevastă pe Sofica lui Dura.
— Cum sa ței tu o fată de servitor? îmi ripostează cu serioșitate Bunică, ș'apoi urmează:
— O să-ți găsim noi ție, când vei fi mare, o fată frumoasă, de domn, cu bani mulți, din Banat...

